

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Wij vestigen de aandacht onzer lezers op de gelegenheid om op het inschrijvingsbiljet, dat voorkomt op de achterzijde van den omslag, bij te dragen

a. tot het **Indisch Vreugdebijlk** aan H. M. de Koningin;

b. voor de *noodlijdenden* door de **aardschuiving in Cheribon**;

c. voor het **ondersteuningsfonds** van „Oost en West".

II. De navolgende gelden werden ontvangen:

a. voor het Vreugdebijlk:

A. B. J. P., Scheveningen	*f* 2.—
Vroeger ontvangen	*f* 24.50
Totaal	*f* 26.50

b. voor de noodlijdenden in Cheribon:

Ver. Oost en West	*f* 25.—
Afd. Nijmegen	*f* 10.—
Totaal	*f* 35.—

III. Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog beschikbaar de populaire werkjes:

a. **Een boekje over onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 ex. à *f* 0.10.
„ 50 „ „ *f* 2.80.
„ 50 „ *f* 2.20 voor de departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn zieleleven,** door T. J. Bezemer.

Prijs: 1 ex. à *f* 0.05.
„ 50 „ „ *f* 2.—.
„ 50 „ „ *f* 1.55 voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

E. VAN ASSEN, *Secr.*

Algemeen Nederlandsch Verbond.

Op Zaterdag den 27en Februari 1909, des avonds te 8 ure, zal in zaal 5 van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Hage, door de Afdeeling 's-Gravenhage en Omstreken eene algemeene vergadering worden gehouden.

Door Jhr. Mr. W. D. de Jonge zal dan eene voordracht worden gehouden over het onderwerp: **„Steunt eigen Handel en Nijverheid."**

Wij ontvingen van de groep Ned.-Indië van het Algemeen Ned. Verbond de volgende oproep (met toelichting):

Aan alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië.

„Wie nauwlettend de sociale bewegingen der laatste tijden gadeslaat, wie acht geeft op de stemmingen onder de verschillende bestanddeelen waaruit de bevolking van ons groote Rijksdeel bestaat, zal moeten toegeven, dat de banden met het Moederland dringend versterking noodig hebben. We willen hiermede niet zeggen, dat de staat van afhankelijkheid, waarin we uit een staatkundig oogpunt verkeeren, nog grooter moet worden; integendeel.

Maar er plant zich in zake de handhaving onzer nationaliteit eene onverschilligheid voort onder een groot deel — ook der Nederlandsche bevolking, die voor ons koloniaal bezit wel eens betreurenswaardige gevolgen kan hebben.

Is de geschiedenis van Ceylon ons niet eene dure vingerwijzing, hoe door flauwheid en lauwheid van de handelende personen dat bezit verloren ging?

Wij hebben versterking van nationaliteitsgevoel noodig.

Er worden in den laatsten tijd verschillende banden gelegd en bonden gevormd. Zij kunnen, neen, zij moeten onze nationaliteit ten goede komen.

Wij moeten ons inspannen, met alle krachten samenwerken, opdat Indië meer Nederlandsch worde dan tot nu toe het geval is, en ook Nederlandsch blijve.

Daartoe is het middel bij uitnemendheid dat wij, gesteund door duizenden handteekeningen uit alle standen en rassen van onderdanen van onze geliefde Koningin, tot Haar eerbiedig het verzoek richten te willen bewerken, dat binnen niet al te langen tijd Haar Doorluchtige Gemaal, Prins Hendrik der Nederlanden, namens Haar de voornaamste deelen van ons uitgebreide Insulinde bezoekt, en het Koninklijk zegel legt op de banden, die ons nu nog vrij los aaneen houden.

Wie getuige is geweest van de veranderde stemming in Limburg na het Koninklijk bezoek aldaar, wie eenigen spijt heeft gevoeld, als hij telkens vreemde vorstelijke personen in ons midden zag en in de laatste halve eeuw nog nimmer iemand van ons Vorstelijk Huis, wie den machtigen invloed beseft, die van een dergelijk bezoek over de onderdanen uitgaat, als allen, Hoofden en kleinen, den hoogen afgezant — „den Vorst" in hun midden zullen zien als het middelpunt, waarom alle rassen en volkeren zich hier tot nu toe slechts in naam hebben geschaard, die zal het met ons eens zijn, dat zoo ooit, dan zeker nu het oogenblik daar is, waarop zulk een bezoek de meest zegenrijke gevolgen zal hebben.

Daarover verder uit te wijden is overbodig.

Tot U, ingezetenen van Nederlandsch-Indië in de eerste plaats de oproep om plaatselijk in ruime mate handteekeningen te verzamelen en ons toe te zenden, waartoe binnen enkele dagen de lijsten in ruime mate worden verspreid.

Tot U, Indische pers, het beroep op Uwen nationalen zin om ons krachtdadig met Uwen machtigen arm te steunen.

Tot U, Besturen van plaatselijke of algemeene vereenigingen, Lichamen, Bonden en Genootschappen het verzoek om eene bijvalsbetuiging namens het geheel.

Laat het een stem worden van allen, die hier de onderdanen zijn van Haar, die is onze Koningin, ja, meer dan dat, de Keizerin van het machtige Insulinde.

Het Bestuur van de Groep Nederl.-Indië,

H. E. Steinmetz, Voorzitter.
J. Dinger, Onder-Voorzitter.
J. W. Roessingh van Iterson J.Azn., Secr.-Penn.
Mej. M. S. van der Willigen.
H. M. la Chapelle.
Th. G. G. Valette.
Mr. Dr. W. M. G. Schumann.
Ds. J. Rooker.
J. A. M. Bron.
H. A. Kooij.
Mr. A. C. H. Graafland.
M. Middelberg.
H. J. Vermeer.

De inhoud van het verzoekschrift zal in hoofdzaak overeenkomen met die van den Oproep, en spoedig worden bekend gemaakt.

N. B. De oproep geldt voor iedereen. Niet-leden van het Alg. Ned. Verbond sluiten zich door het stellen van hunne handteekening aan bij het door het Groepsbestuur in te dienen verzoekschrift, zonder eenige andere verplichting.

Vereenigingen e. a., die op andere wijze hun verzoek bij H. M. de Koningin willen voorbrengen, worden beleefd uitgenoodigd dit hieronder te willen mededeelen.

TOELICHTINGEN.

Het Bestuur van de Groep Ned.-Indië van het Algemeen Ned. Verbond nam op initiatief van het lid H. A. Kooij op de vergadering van 8 Jan. 1909 het besluit den stoot te geven tot een volksverzoek aan H. M. de Koningin, teneinde te verkrijgen dat Nederlandsch-Indië, namens Hare Majesteit, door den Prins-Gemaal bezocht wordt.

Zal zulk een bezoek op zichzelf reeds op alle klassen der bevolking van Ned.-Indië een onuitwischbaren indruk maken en tot gevolg hebben, dat de banden tusschen Moederland en Kolonie versterken, om niet te zeggen, vernieuwd worden, wat

in de tegenwoordige omstandigheden zeker alleszins gewenscht is, wanneer het geschiedt tengevolge van, als het ware, eene dringende uitnoodiging van het volk zelf, dan zal het voor Hare Majesteit een oneindig aangenamer beweegreden zijn, den last tot de reis te geven, dan bijv. wanneer politieke overwegingen daartoe het motief waren.

Dan zal ook 't succes van 't bezoek — al wordt ook overigens niet aan dat succes getwijfeld — te meer er door verzekerd worden.

't Betrekkelijke voorstel werd op de vergadering met zulk een geestdrift begroet, dat het moeite kostte tot eenig voorafgaand overleg te geraken, en niet reeds van stonde af aan, alles in het werk te stellen voor 't op touw zetten van de algemeene verzoekbeweging.

Dat hiertoe niet werd besloten, sproot voort uit de overweging, dat de mogelijkheid werd erkend van het bestaan van der Vergadering onbekende omstandigheden, die eene gunstige beslissing van Hare Majesteit onbestaanbaar zouden maken, in welk geval het op touw zetten der beweging zou kunnen leiden tot het tegengestelde van wat door de Vergadering daarmede beoogd werd.

Het is om deze reden, dat besloten werd, aan Zijne Exc. den G.-G. te vragen, of ons onbekende, doch der Regeering wellicht bekende omstandigheden bestaan, die het wenschelijk zouden maken van ons voornemen af te zien.

De Gouverneur-Generaal antwoordde hierop ontkennend en had overigens geen bezwaar, dat deze stap gedaan werd."

Uit de O.-I Mail.

De ramp van Pendjaloe (Cheribon).

In het *Soer. Hblad*, ons door de jongste mail gebracht, lezen wij o. m., dat de mijningenieur De Gelder, die thans zijn eerste rapporten verzonden heeft, den toestand bij Pandjaloe zeer ernstig blijft inzien.

Het gehucht Tjikopang-girang van de desa Mapara verkeert in groot gevaar eveneens bedolven te raken, reden waarom de heer De Gelder de ontruiming ervan bevolen heeft, aan welk bevel reeds gedeeltelijk voldaan werd.

Het blijkt dus, dat alle gevaar volstrekt nog niet geweken is, doch dat, dank zij de doortastende maatregelen, door het bestuur genomen, rampen als die van Tjiboeboehan wel niet meer zullen voorkomen; de orders zijn gegeven, terreinen die eenigszins gevaar opleveren zijn verlaten en bij die welke slechts een weinig gevaar opleveren zijn de bewoners met pak en zak gereed om te vertrekken.

Over de vraag hoeveel en waar geholpen dient te worden, lezen we het volgende:

„In aanmerking komen in de eerste plaats de overlevenden van de aardschuiving. Hun aantal is nu met zekerheid bekend en bedraagt 70, waarvan alleen 48 uit de desa Tjiboeboehan, namelijk 12 mannen, 22 vrouwen en 14 kinderen.

In de tweede plaats komen in aanmerking voor steun de ongelukkigen, die hun woning en desa moeten verlaten en een nieuwe nederzetting moeten stichten. Officiëel wordt dit cijfer getaxeerd op 200 huisgezinnen, die berekend à dertig gulden per gezin, alleen een *f* 6000 behoeven.

Voorts dienen geholpen te worden de bewoners der omringende dorpen, die weliswaar hun have en goed niet verloren hebben, maar wier sawah's, tegalans en boomgaarden bedolven zijn, en die -dus gedeeltelijk geen middel van bestaan meer hebben. Een en ander kan gerust op een achtduizend gulden gesteld worden, vóórdat alle stumperds geholpen zouden zijn.

Onder de lezers van ons weekblad zullen er zeker ook nog velen zijn, die een steentje tot ondersteuning dezer arme geteisterden willen bijdragen.

Prins Hendrik naar Indië.

Naar aanleiding van den oproep aan alle ingezetenen van Indië, door het bestuur van de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederl. Verbond verspreid, ten einde handteekeningen te verzamelen en te plaatsen onder een eerbiedig verzoek, te richten tot onze geliefde Koningin, ten einde te willen bewerken, „dat binnen niet al te langen tijd Haar Doorluchtige Gemaal, Prins Hendrik der Nederlanden, namens Haar de voornaamste deelen van ons uitgebreide Insulinde bezoekt en het Koninklijk zegel legt op de banden, die ons nu nog vrij los aaneen houden... enz.", lezen wij in verschillende Indische bladen artikelen, die bewijzen, dat dit plan geen algemeene instemming schijnt te hebben gevonden.

„Wij hebben versterking van nationaliteitsgevoel noodig," enz., schijnt lang geen algemeene instemming te hebben gevonden, ook niet in de Indische bladen.

De *Locomotief* o. a. plaatst een „van zeer geachte zijde" ontvangen ingezonden stuk, dat door vele andere bladen werd overgenomen. Ook wij willen er hier het een en ander uit aanhalen.

Betreffende de opmerking in diën oproep over de onverschilligheid, die in Ned.-Indië zou heerschen, vraagt die „geachte inzender":

„Is dat zoo? leeft Hare Majesteit onze geliefde Koningin niet voldoende in de harten van hare millioenen onderdanen in Nederlandsch-Indië?" Hij antwoordt hierop o.m.: „Neen, duizendmaal, neen."

„Dat onze geliefde Koningin het wete, dat de reden, waarom velen dit verzoek niet mede onderteekenen is:

Indië is te arm.

Heel uw volk hier, de desaman zoowel als de hoofden, is arm.

Zouden wij de eer genieten van het voorgestelde bezoek, dan zullen ter Uwer eer en voor Uw Koninklijken Gemaal de wegen versierd zijn; niet op last van hooger hand, er zal geen pressie op de bevolking uitgeoefend worden. De heilige waringins zullen veel van hun kruinen afstaan om als guirlandes en in eerepoorten een welkom toe te wuiven, en getroost zullen de bladeren hun te vroegen dood sterven.

Het volk zal geduldig en ordelijk uren en dagen wachten in bontgekleurde, goedkoope baadjes en met veel knoopen met verguldsel. Het zijn geen gouden knoopen, Mevrouw, die Uw Gemaal zien zal. De pandhuizen zullen ruimte te kort komen, want allen zullen zich aan Uw Gemaal vertoonen in zoo mogelijk nieuwe kleeren. Uw volk hier houdt, als alle arme menschen, van opschik, en er zal geen bedrog zijn in dat uiterlijke vertoon van welvaart; geen Potemkin zal bevelen behoeven te geven om een schijn van welvaartsvertoon te bewerken, al de uiterlijke glans zal opwellen uit een kinderlijk gemoed, want uw volk is vooral beleefd en het is niet beleefd om aan den Gemaal van de geliefde Vorstin lompen te vertoonen. Er zal veel vreugde in de harten zijn, velen zullen op de dijkjes van den weg overnachten, want kosten voor logies kunnen er niet af.

En als de gamelans langs den weg hun juichtonen zullen hebben doen hooren en het volk eerbiedig zijn groet zal hebben gebracht, zullen duizenden gelukkig naar huis gaan als zij het vriendelijk, innemend gelaat van Uw Gemaal zullen gezien hebben en... dagen lang zal de buikband nauwer toegehaald worden.

In de gezinnen van Uw ambtenaren en officieren zullen lange besprekingen plaats hebben, veel overleg, royalty inspires, Mevrouw. Uw Gemaal zal tevreden en voldaan huiswaarts keeren, hij zal mooie toiletten gezien hebben, er zullen er bij zijn waarbij hij met moeite een glimlach zal onderdrukken, maar de wil was goed en Hij zal niet vermoeden, hoe weinig tractement de echtgenooten der draagsters hebben. De draagsters zullen het tijdstip waarop zij hun kinderen terugzien voor langen tijd verschuiven, want Indië is arm, Mevrouw.

Ik moet verzet aanteekenen tegen de bewering: „Maar er plant zich in zake de handhaving onzer Nationaliteit een onverschilligheid voort onder een groot deel, ook der Nederlandsche, bevolking, die voor ons koloniaal bezit weleens betreurenswaardige gevolgen kan hebben."

„Wij hebben versterking van nationaliteitsgevoel noodig."

Toen in 1898 de kroningsfeesten gevierd werden, moest ik enkele dagen vóór de feesten, verre, afgelegen dessa's bezoeken. Overal waren versieringen aangebracht. Ik kon na afloop der feesten dan ook rapporteeren:

„De feesten waren schitterend en één groot succes. Doch het meest indrukwekkende, dat ieder Nederlander het hart deed zwellen, was de wetenschap dat in duizenden dessa's en gehuchten óók lichten waren ontstoken, óók Nederlands driekleur werd geheschen, groen en vlaggen de wegen versierden en millioenen gebeden ten hemel stegen, en dat, niet slechts uiterlijk in vlammend schrift, doch in de harten van millioenen inboorlingen de heilwensch gegrift stond: Slamat Sri Baginda Maha Radja."

Die heilwensch staat nog in de harten van uw onderdanen, er is geen verflauwing in de gevoelens van liefde voor ons aller Koningin."

Inzender eindigt met de woorden:

„Uwe Majesteit is geen keizerin van een machtig Insulinde, zooals in den oproep beweerd wordt, doch Koningin van een prachtig, arm Insulinde."

Ook het *Nieuws v/d Dag v. N.-I* ontving tal van ingezonden stukken van dergelijke strekking. Zoo vinden velen ook het tijdstip voor het zenden van zulk een adres thans al zeer slecht gekozen.

Een dier inzenders schrijft verder betreffende het adres zelf:

„De commissie getuigt zelve, dat de banden met het moederland versterking behoeven, daar deze onder de verschillende bestanddeelen, waaruit de bevolking van ons groote Rijksdeel bestaat, minder hecht zijn dan vroeger.

Er wordt onverschilligheid in zake handhaving onzer nationaliteit geconstateerd, enz.

Zou het nu niet van veel meer beleid getuigd hebben, als men eens eerst was gaan onderzoeken, wat de redenen van het geconstateerde verschijnsel zijn?

Dit ware wèl zoo eenvoudig geweest en daarna had die commissie een prachtig en dankbaar werk kunnen doen, door te trachten de algemeene ontevredenheid en onverschilligheid in zake de handhaving der nationaliteit op wettige wijze te doen verminderen.

Zou de commissie nu werkelijk denken, dat wanneer Z. K. H. Prins Hendrik aan Indië een bezoek kwam brengen, dit die onverschilligheid, en nog zooveel meer, zoude wegnemen?

Zeer vereerend voor den Prins, maar toestanden, die jaren hebben noodig gehad om te worden zooals zij zijn, en eene ontevredenheid onder alle landaarden, laten zich door een blik van den Prins-Gemaal maar niet wegkijken.

Daar is veel meer toe noodig.

Had de commissie de gebeurtenissen der laatste jaren goed gadegeslagen, dan zou zij begrijpen, dat alleen eenige jaren van mild en rechtvaardig bestuur, met vermindering der zware lasten, die op de bewoners dezer gewesten drukken, er kunnen toe leiden om den band met het moederland hechter te doen worden.

Het is thans geen tijd voor feestvieren.

En daarop zou de komst van den Prins toch eigenlijk neerdraaien.

Wie meer van zoo'n vorstelijk bezoek willen weten, zij aanbevolen de lezing van het boekje: Overzicht der Reis in Ned.-Indië door Z. K. H. Prins Willem Frederik Hendrik der Nederlanden, gedurende het jaar 1837 door J. P. Cornets de Groot, gedrukt ter 's landsdrukkerij 1838.

Zij zullen dan daarin bevestigd zien, dat alleen hooge Ooms ten tooneele kwamen en er niets anders werd gedaan dan feestgevierd, toasten geslagen en gefuifd, zoodat zoo'n vorstelijk bezoek eigenlijk nutteloos is en alleen aan sommige hoofdambtenaren gelegenheid geeft, om wat meer op den voorgrond te treden."

Het huldeblijk aan de Koningin.

Naar de *Javabode* van vertrouwbare zijde vernam zou het te Batavia zich gevormd hebbend damescomité, om H. M. de Koningin bij de te verwachte blijde gebeurtenis een huldeblijk aan te bieden, in beginsel hebben besloten, het geschenk te doen bestaan uit een volledige Indische kinderkamer.

Niet onwaarschijnlijk echter zal in dat plan wijziging worden gebracht door het, inmiddels door de Koningin te kennen gegeven verlangen om een deel der voor het beoogde doel ingezamelde gelden te bestemmen ten bate van liefdadige instellingen.

Naar aanleiding van het laatste schrift A. v. H. uit Buitenzorg onder het opschrift:

Een Kinder-tehuis.

in het *Bat. Nieuwsblad*:

„Daar het de uitdrukkelijke wensch is van onze geliefde Koningin, om een gedeelte van de gelden, die bijeengebracht zullen worden om den voorsientelg bij zijn geboorte te huldigen, besteed zullen worden aan een liefdadig doel, wilde ik, mijn idée voor beter gevende, dat geld besteed zien, bijv.: „tot oprichting van een liefderijk tehuis voor arme kleintjes die hun moeder verloren bij hun geboorte, of, voor dezulken wier moeder door verschillende omstandigheden niet in staat is om hen naar behooren te voeden of te verzorgen."

Elders vernamen wij het denkbeeld om diezelfde gelden te doen dienen voor de zoo noodige **opleiding van Inlandsche verloskundigen.** De verwezenlijking hiervan zou niet alleen het door D. v. H. bedoelde aantal onverzorgden kleinen op den duur aanmerkelijk kunnen verminderen; doch de algemeene welvaart te stade komen.

Inlandsch Gemeente-onderwijs.

Informeerende naar den huidigen stand van het Inlandsch gemeente-onderwijs, bleek aan de *Javabode*, dat thans in de residentiën Bantam, de Preanger-Regentschappen, Cheribon, Pekalongan, Semarang, Kedoe, Soerabaja, Pasoeroean en Kediri inrichtingen van dien aard worden aangetroffen, tot een totaal aantal van ongeveer 375, waarvan een 112-tal in het jaar 1907 en de overige in het vorig jaar zijn geopend. In het loopende jaar zullen circa 425 nieuwe scholen worden opgericht, vooral in de residentiën Bantam, Kediri (afdeelingen Kediri en Toeloengagoeng) en Preanger-Regentschappen (afdeeling Soemedang) zal de proef eene belangrijke uitbreiding ondergaan. Ook zal getracht worden, een behoorlijk georganiseerd volksonderwijs ingang te doen vinden in de residentie Rembang, waar verhooging van het verstandelijk peil der bevolking dringend noodig wordt geoordeeld. Werd voor de, in 1908 aanstellen onderwijzers eene opleiding van een half jaar voorgeschreven, in het belang eener bevredigende werking der zaak zal voortaan die tijd van voorbereiding op een jaar gesteld worden. De hoofden van Inlandsche gouvernementsscholen zijn belast met de opleiding, zoowel practisch als theoretisch, van de dorpsonderwijzers, waarvan de kosten per hoofd ongeveer *f* 30 zullen bedragen. Ten einde het gemeente-onderwijs tot zijn recht te doen komen, is de noodzakelijkheid gebleken tot aanwijzing van een persoon voor de uitoefening van het onmiddellijk toezicht op elk complex van 50 tot 70 scholen. De uitgaven voor leiding en toezicht, tot dusver op *f* 15 's jaars per school berekend, zullen voor die afdeelingen, waar zoodanige scholencomplexen reeds in den loop van dit jaar gevormd kunnen worden, tot gemiddeld *f* 25 per school verhoogd moeten worden.

Onlangs is de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, gemachtigd om een zestal onderwijzers bij het openbaar Inlandsch onderwijs, die het eindexamen van een der kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers (te Bandoeng, Probolinggo en Djokjakarta, Fort de Kock en Amboina) met gunstigen uitslag hebben afgelegd,

beschikking te stellen van den directeur van binnenlandsch bestuur, om door dezen te worden werkzaam gesteld als opziener der inlandsche gemeentescholen en zulks op de, aan hun rang en diensttijd verbonden bezoldiging.

Uit Zuid-Bali.

De correspondent van het *Nieuws v/d Dag v. N.-Indië* schreef 26 Jan. j.l. uit Bangli:

De sedert lang loopende geruchten, als zoude spoedig worden begonnen met de geleidelijke terugzending van het 11e bat. infanterie, hebben in den laatsten tijd vasteren vorm aangenomen. Binnenkort zal ééne der hier gelegerde compagnieën naar Java terugkeeren.

De terugkeer van alle troepen zal nog wel geruimen tijd op zich doen wachten, althans, in de naaste toekomst is daar niet op te rekenen.

Het is merkwaardig hoe duidelijk het aan alles zichtbaar is, dat met het oude régime der inlandsche heerschers gebroken is.

Instede van vrij slechte wegen, vindt men nu, uitgaande van de voornaamste plaatsen, als Bangli, Gianjar, Den Pasar en Tabanan, flinke wegen, die gedeeltelijk reeds gereedkwamen, gedeeltelijk nog in aanleg zijn, zoodat de communicatie in Zuid-Bali spoedig wat gemakkelijker zal zijn.

Ook op economisch gebied is vooruitgang te bespeuren. Tal van Chineezen en Arabieren vestigen zich op de grootere plaatsen, zoodat te Den Pasar reeds een afzonderlijke wijk voor Chineezen moest worden aangewezen. De kleinhandel gaat daardoor vooruit.

Verder werd reeds een rijstpellerij opgericht, terwel men eerstdaags zal beginnen met eene inrichting voor het vervaardigen van klapperolie.

Kortom er is vooruitgang te bespeuren op velerlei gebied, terwijl de overal heerschende rust eene consolidatie van den verkregen toestand waarborgt.

In **Atjeh** worden nog voortdurend menschen **neergelegd.**

De civiele en militaire gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 23 Januari:

„In Pidie werden neergelegd 3 kwaadwilligen: buit 1 beaumont. In Samakoero werden neergelegd Wahid, schoonzoon Teungkoe Di Barat en 1 kwaadwillige; buit een model-geweer; in het Lho Seumawesche door de colonne-Christoffel 5 kwaadwilligen."

Ook lezen wij nog van:

Vijandelijkheden op Celebes.

De gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden seinde 25 Januari:

„Bij eene ontmoeting met een vijandige bende op 11 Januari in Mambi werden licht gewond de Europ. fuselier Van Reenen, Alg. st.b. no. 58822. De vijand liet 3 dooden en 2 gewonden achter.

Den 16 Januari werd door de patrouille-Van der Horst op den bergtop Lekong een nog niet voltooide en onbezette versterking aangetroffen; deze werd geslecht.

Den 17 Januari ontmoette de patrouille Van Eijbergen nabij top Oeloetadjawaja vuur op den spits; gesneuveld een Inlandsch segeant.

WEST-INDIË.

SURINAME IN 1908

Een veel bewogen jaar ligt achter ons. Men kan niet zeggen, dat de hoopvolle verwachtingen waarmede het jaar werd ingegaan, ten volle verwezenlijkt zijn. Aan den anderen kant zijn er geen bepaalde teekenen, die op achteruitgang wijzen. De opbrengst der middelen, waarin zich de meer of mindere welvaart der kolonie al heel gauw afspiegelt, bleef ongeveer gelijk, voor zoover wij kunnen nagaan. De cijfers over de twee laatste maanden zijn nog niet bekend. Men weet echter, dat het jaar tevoren een belangrijke vooruitgang in de opbrengst viel waar te nemen, in hoofdzaak gevolg van de herleving van den landbouw, door de bacoven-cultuur.

Dat die cultuur het afgeloopen jaar niet de verwachte resultaten gaf, was ongetwijfeld een groote teleurstelling. Dit behoeft echter geen reden te zijn om te wanhopen aan het eindsucces.

In voorname plaats door het optreden van het proefstation, worden de laatste jaren hechte grondslagen gelegd, die menschelijkerwijze gesproken, de toekomst van den landbouw zullen verzekeren. Naast de bacoven-cultuur, wordt veel gedaan tot bevordering van de Hevea-cultuur voor den grooten landbouw, en van de koffie-cultuur (de zoo waardevolle Surinaamsch-Arabische koffie) voor den kleinen landbouw. Naar instandhouding van de cacao-cultuur wordt gestreefd, door onderzoek der heerschende ziekten en toepassing van bestrijdingsmiddelen. De inkappingsproeven hebben daarbij een voorloopig resultaat gegeven, waarop met voldoening mag worden gewezen.

Uitgebreide tapproeven zijn dezer dagen voltooid op de pl. Waterland, met de eerste volwassen gecultiveerde Hevea-boomen in Suriname, en leverden een gunstig resultaat.

De Liberia koffie-cultuur, die op verscheidene plantages een vrij groot oppervlak beslaat, trok door betere prijzen weder meer de aandacht. De winsten daarmede behaald, hebben meerdere ondernemingen geholpen door moeilijke tijden heen te komen.

De hoop een suiker-centrale in de kolonie tot stand te zien komen, is het afgeloopen jaar vrijwel vervlogen, nu een deskundige als de heer J. Sibinga Mulder — door een krachtig consortorium uitgezonden tot een onderzoek in loco — een ongunstig rapport omtrent de vermoedelijke rentabiliteit dier onderneming uitbracht.

Bevordering van den landbouw wordt terecht aangemerkt als voor alles noodig, omdat daarvan de duurzame welvaart der kolonie afhankelijk is. De goud- en balata-industrie moeten, mede in verband met de wijze, waarop laatstgenoemde industrie vaak wordt uitgeoefend, als tijdelijk worden beschouwd. Natuurlijk „tijdelijk" zeer ruim opgevat. Beide industrieën gaven het afgeloopen jaar bevredigende uitkomsten, doch blijven worstelen met misstanden die haren bloei belemmeren.

Als men de bezorgdheid nagaat, waarmede in andere landen de verminderende houtvoorraden worden gadegeslagen, en in verband daarmede de eischen van de wereldmarkt, dan schijnen deze onmetelijke wouden, van millioenen hectaren uitgestrektheid, een kostbaar bezit, hetwelk op den duur voor de ontginning van het binnenland van groote beteekenis moet worden. Jammer, dat van de werkzaamheid van ons boschwezen, om de ontginning van dit kostbaar bezit voor te bereiden, zoo weinig naar buiten blijkt, zoodat wij van elk oordeel dienaangaande ons moeten onthouden.

Opmerkelijk is, dat de spoorweg naar het binnenland totdusverre niet van beteekenis wordt geacht voor hout-transport. Aan den waterweg wordt, als goedkooper, de voorkeur gegeven. Bij meer intensieve exploitatie zal dit wel anders moeten worden. Hetzelfde standpunt werd, en wordt nog door vele goudindustrieelen ingenomen. Toch schijnt de spoorweg voor de goudindustrie in beteekenis reeds toegenomen. De raming van de opbrengst, die ongeveer een ton was, werd het afgeloopen jaar met nagenoeg *f* 20.000 overschreden.

Het uitbreken van de gele koorts in de laatste maand van het jaar gaf een schok. De directe nadeelige gevolgen ondervonden in de eerste plaats handel en scheepvaart, door allerlei quarantainemaatregelen, en indirect de gansche bevolking. De industrie leed eveneens door de stremming in het binnenlandsch verkeer, tengevolge van quarantaine in sommige districten tegen Paramaribo. De epidemie zelve vertoont totdusverre een mild karakter, met een sterfte-percentage van niet meer dan 25 percent.

Na deze algemeene opmerkingen mogen hieronder eenige bijzonderheden volgen omtrent de voornaamste takken van bedrijf.

De bacoven-cultuur bevestigde het spreekwoord, dat holle vaten klinken het meest. Van alle cultures bracht zij het minste op, doch maakte het meest gerucht. De wekelijksche uitvoeren, die 28 Maart een aanvang namen, hadden einde des jaars in 't geheel bedragen 219.663 bossen.

De financieele opbrengst was *f* 110,077.

Gerekend was op het driedubbele van de som, waaruit afdoende blijkt, dat het eerste oogstjaar een geduchte tegenvaller is geweest.

De voornaamste oorzaken waren: onbekendheid met de werkelijke eischen der cultuur, gebrek aan arbeidskrachten, dientengevolge achterstand van het werk, welke achterstand jammerlijk samenviel met een abnormaal zwaren regenval in de eerste helft van 1907. Ten slotte hebben ook ziekten afbreuk gedaan aan den oogst.

De aanplant van de eerste serie van duizend hectaren moet dus voor een goed deel een mislukking genoemd worden. De tweede serie heeft het beter getroffen. Hoewel nog steeds bestaande, is het tekort aan arbeidskrachten niet zoo groot meer. Men is nu meer op de hoogte van de eischen, die de cultuur stelt. Het seizoen in 1908 was gunstig. Van bevoegde zijde wordt dan ook verzekerd, dat de stand van de tweede, en ook van de derde serie, alle reden tot tevredenheid geeft.

Dit klinkt alles heel mooi, doch er zijn groote drawbacks. Het is gebleken, dat de bacoven-cultuur veel meer intensief moet worden uitgeoefend, dan men zich had voorgesteld. In plaats van 1½ arbeider per hectare, wordt nu gerekend, dat 2 arbeiders noodig zijn. Het spreekt vanzelf, dat daardoor de uitgaven beduidend hooger worden. En dit juist is voor vele ondernemingen een onoverkome-

lijke moeilijkheid. Het succes van deze cultuur blijkt, meer dan van eenige andere, afhankelijk van de zorgen die men er aan besteedt. Van bestuurswege wordt, zeer terecht, krachtig aangedrongen, om al het noodige aan de bacoven-cultuur te geven. Dit heeft echter tengevolge, dat andere cultures op de plantages verwaarloosd worden, omdat men handen tekort komt, en niet de middelen bezit om het aantal arbeiders naar eisch op te voeren.

Eer het eindsucces bereikt is, zullen nog groote moeilijkheden overwonnen moeten worden. Ook de heerschende ziekten vragen dringend de aandacht. De Panama-ziekte heeft een zeer infectieus karakter. De heer Williams, vertegenwoordiger der United Fruit Company, verklaart, dat deze ziekte ook elders voorkomt, doch onder den duim gehouden wordt, door elke zieke plant die men ontdekt onmiddellijk te verwijderen. Hetzelfde voorschrift is in Suriname gegeven, doch naar ons op het landbouwproefstation werd medegedeeld, laat de uitvoering te wenschen over. Mede dientengevolge heeft de ziekte op sommige plantages een onrustbarende uitbreiding genomen.

Verwaarloozing kan hier beteekenen ondergang der cultuur. Ten dringendste wordt daarom aanbevolen, om allerwege zoo zorgvuldig mogelijk de zieke planten uit te roeien, teneinde den voortgang te stuiten. Omtrent den aard der andere ziekte (de zg. dikke-pooten-ziekte, die volgens den heer Williams ook elders voorkomt) heeft men nog weinig zekerheid. Sommigen beweren, dat deze ziekte vanzelve verdwijnt door licht en lucht in de velden, diepe bedelving, omvorking, enz.

Op de geruchtmakende kwesties in verband met de beheer-overname van bacoven-ondernemingen door het Gouvernement, gaan wij thans niet weder in. In den breede en bij herhaling hebben wij de motieven uiteengezet, waarom wij ons niet konden vereenigen met de wijze van optreden van het Gouvernement in genoemde kwesties, al namen wij aan, dat het Gouvernement gegronde redenen had, om tegen genoemde plantages op te treden. En al heeft nu het Gouvernement geen ongelijk erkend, wij houden het voor zeker, dat in een volgend geval het Bestuur met meer bedachtzaamheid zal te werk gaan, zoodat verdere discussie over het gebeurde weinig practisch nut kan hebben. Wij sympathiseeren dan ook geheel met de beweging, die ten doel heeft de eendracht te herstellen. Althans hopen wij, dat de zakelijke samenwerking zal worden verkregen, die zoo noodig is om het leege vat, waarvan wij hierboven spraken, te vullen.

De cacao-cultuur bleef, zeer opmerkelijk, de laatste vier jaren op één hoogte, wat de productie betreft. Het afgeloopen jaar vertoont zelfs eenigen vooruitgang. De voorspelling, dat de krulloten- en versteeningsziekte deze cultuur tot volslagen ondergang zou brengen, is dus voorshands beschaamd. De ziekten heerschen nog, doch traden de laatste vier jaren niet meer met hetzelfde verwoestend karakter op. Wat de toekomst geven zal, weet niemand. Zijn wij wel ingelicht, dan worden vanwege het proefstation zeer interessante cijfers verzameld, die een duidelijk beeld zullen geven van de ontzaglijke schade, door de ziekten teweeggebracht. Deze blijkt o.m. uit de gemiddelde cacao-opbrengst per akker, voorheen en thans. Men weet, dat in normale jaren de productie ongeveer 3 millioen kilogram bedroeg, en thans niet veel meer dan de helft.

Bemoedigend zijn de resultaten tot dusverre verkregen met de inkappingsproeven tot bestrijding der krulloten- en versteeningsziekte.

Deze proeven zijn aangevangen in November 1904. Na de inkapping staat gedurende een jaar de productie der boomen stil. De oudste proefvelden hadden dus in 1908 hun derde productiejaar.

De oudste proefvelden hebben het nu reeds tot een gemiddelde productie van meer dan 200 kilogram per jaar en per akker gebracht. Ieder weet, dat er geen enkele plantage in de geheele kolonie meer is, die deze gemiddelde productie per akker behaalt. Over het geheel genomen is de gemiddelde productie in de kolonie vermoedelijk ver beneden 100 K.G. per akker.

Het gunstig resultaat der proefnemingen hopen wij weldra door meer gedetailleerde cijfers nader aan te toonen.

De cacao-prijzen daalden het afgeloopen jaar van 90 tot 60 cents per kilogram, doch waren de laatste maanden vrij vast, waaruit men schijnt te mogen afleiden, dat de ongezonde speculaties van de laatste jaren een einde hebben genomen.

De suikerproductie gedurende de twee laatste jaren was aldus, in kilogrammen uitgedrukt: in 1908 11.999.241, en in 1907 11.929.914.

De productie van rum bedroeg in liters 936.769 en 850.249.

De suikerproductie zou vermoedelijk hooger zijn geweest zonder de schade, die het riet ondervond door de zware regens in 1907. De prijzen waren over het algemeen in het afgeloopen jaar meer bevredigend, voornamelijk tengevolge van een belangrijk tekort in de Cuba-oogst. De aanplant voor 1909 heeft een gezond en veelbelovend voorkomen, en doet dit jaar een ruime opbrengst verwachten.

Op het eind van 1908 onderging de markt te New York een sterke daling, een verschijnsel, hetwelk ieder jaar ongeveer op denzelfden tijd te verwachten is en verband houdt met het binnenkomen van den Cuba-oogst. Volgens berichten uit de Vereenigde Staten bestaat het vooruitzicht op een spoedige verbetering van prijzen en gelooft men aldaar dat de noteeringen gedurende 1909 niet veel van die in 1908 zullen verschillen.

De goudindustrie gaf in 1908 reden tot tevredenheid wat de productie betreft. De officieele cijfers zijn nog niet bekend, doch als zeker kan worden aangenomen, dat de productie meer dan 1200 kilogram is geweest, waarmede het record van alle vorige jaren is geslagen.

Een bevredigende productie, ziedaar het eenige goede wat men er van zeggen kan. Rationeele grondslagen voor de toekomstige ontwikkeling der industrie zijn niet gelegd. De misstanden in de kleinindustrie woekeren voort, zonder dat het Bestuur kans schijnt te zien daartegen maatregelen te nemen. Alle vertrouwen gaat verloren, door de kwade praktijken die in zwang zijn en het bedrijf dreigen te ontzenuwen.

De kleine ontginners hebben het bewijs geleverd, dat zij het goud weten te vinden, doch de bedriegerijen die plaats vinden, schrikken geldschieters af om de middelen te verschaffen om naar goud te zoeken. Ter voorkoming van misverstand zij opgemerkt, dat wij niet beweren, dat alleen knoeierijen aan de zijde der kleine ontginners plaats vinden.

Welke resultaten de proef zal opleveren, die van Gouvernementswege genomen wordt met het kleinbedrijf, teneinde met de behoeften daarvan op de hoogte te komen, dient afgewacht.

De vermelding waard is het feit, dat zeer rijke goudprospecties zijn gedaan in een kreek afvloeiend van het Lely-gebergte, te opmerkelijker, omdat in die streek zonder resultaat naar goud gezocht is door personeel van de Gouvernements mijn exploratie. De ontdekking is gedaan door een prospector, die zijn sporen verdiend heeft, zoodat wij met vertrouwen de resultaten der ontginning tegemoet zien.

De ondernemingsgeest in goudzaken schitterde overigens het afgeloopen jaar vrijwel door afwezigheid. Het kleinbedrijf is de ruggegraat der industrie geworden. Jammer, dat die ruggegraat zelve bedenkelijke verzwakking vertoont. Het is bekend, hoezeer de algemeene physiek der creolen achteruitgaande is, waarin het leven en werken in de goudvelden groot aandeel heeft. Ongelukkig kan men wel op de kwaal wijzen, doch moeilijk een palliatief aangeven. Het zou goed zijn, indien meer bevoegden zich deze zaak aantrokken.

De balata-industrie ging ook vooruit in productie. De uitvoeren bedroegen de laatste tien jaren: 454 ton.

Het ongelukkige voorschotten-systeem werd het afgeloopen jaar opgevoerd tot ongekende hoogte. Hooge kapitalen worden op die wijze vastgelegd, in de hoop, dat de campagne alles goed zal maken. De prijzen, in den aanvang van het jaar minder gunstig, zijn thans bevredigend, doch de markt mist alle standvastigheid door den onzekeren, politieken toestand in Europa.

WAT DE INLANDER ZEGT.

In de **Pemberita Betawi** wijdt O r a n g d j a w a een artikel aan de door Javanen in den loop der tijden tot stand gebrachte vereenigingen. Zij hadden alle zonder onderscheid een goed doel, doch van de meeste bleef reeds kort na de oprichting niets anders over dan de naam, omdat de leden niet eensgezind waren en het hun aan standvastigheid ontbrak. Vandaar, dat er personen zijn, die ook geen groote verwachtingen koesteren van de vereeniging **Boedi Oetomo**, welke dank zij het initiatief van de leerlingen der Dokterdjawa-school te Batavia, nu is in het leven geroepen, en sedert haar kort bestaan toch reeds vele teekenen van levensvatbaarheid heeft gegeven. Overal worden nu afdeelingen van dien bond gesticht en de wensch is uitgesproken, om een eigen orgaan te bezitten. Dit laatste zou een zéér goed ding zijn, zegt schrijver, vooral wanneer tot redacteur er van een onafhankelijk persoon, géén ambtenaar gekozen werd. Wat het abonnement op dat orgaan betreft, zou het z.i. niet meer dan billijk zijn, dat de leden van den bond minder betaalden dan zij, die daarvan geen deel uitmaken. Verder schijnt hem het maleisch de beste taal daarvoor toe. Ook zouden in een afzonderlijk bijvoegsel in de nederlandsche taal gestelde stukken opgenomen kunnen worden, waarvan dan in het hoofdblad een vertaling in het maleisch moest voorkomen, omdat niet alle leden van Boedi Oetomo het Nederlandsch voldoende machtig zijn.

Schrijver heeft hooren zeggen, dat de Soesoehoenan van Soerakarta ten bate van dit blad een maandelijksche bijdrage van twee duizend gulden heeft toegezegd. Dit goede voorbeeld zal voorzeker de aanzienlijken onder de inboorlingen aansporen om ook den bond hun steun te verleenen.

De Nederl.-Indische Regeering heeft de oprichting van dezen bond geenszins tegengewerkt, hetgeen blijkt o.a. uit het feit, dat zij geen bezwaar heeft gemaakt tegen de verkiezing van den Regent van Karang Anjar, R. T. Ario Tirtokoesoemo, tot voorzitter. Ook in Nederland heeft men hier en daar met vreugde deze nieuwe beweging op Java begroet, vertelt schrijver verder, omdat men goede verwachtingen daarvan koestert. Natuurlijk zijn er echter ook personen, die er niet mee ingenomen zijn, en zelfs enkelen, die haar een kwaad hart toedragen. Maar wij weten immers, roept hij uit, dat, wanneer wij een geurige roos plukken, wij ons niet zelden aan de doornen der takken wonden. Gelukkig gaat die pijn echter spoedig over, en zoo verwacht hij ook, dat weldra deze minder goede gezindheid jegens Boedi Oetomo verdwijnen zal.

De **Poetri Hindia**, het veertiendaagsche blad voor Inlandsche dames, looft twee prijzen uit, een van ƒ 25 en een van ƒ 10, voor een novelle, waarvan de inhoud is een werkelijk in Indië plaats gehad hebbend feit, dat tot leering dan wel tot een goed voorbeeld aan anderen strekken kan, geschreven door een harer lezeressen of medewerksters. Een jury zal beslissen, aan wie de redactie deze geldprijzen zal toekennen. De bekroonde novellen zullen als feuilleton in het tijdschrift worden geplaatst, terwijl overdrukken daarvan in boekvorm als geschenk aan de abonnée's zullen worden aangeboden. De niet bekroonde stukken zullen aan de schrijfsters worden teruggezonden, tenzij deze ze aan de redactie ter plaatsing afstaan. Alleen die verhalen, welke voor hare lezeressen in alle opzichten een goede lectuur zijn, zullen voor plaatsing in aanmerking komen.

In de **Medan Prijaji** zet de hoofdredacteur van dit tijdschrift voor vooruitstrevende inboorlingen, R. M. T i r t o A d i s o e r j o, de beschrijving van zijn gefingeerden droom voort, waarvan het eerste gedeelte besproken werd in het nummer van 7 Januari jl. van dit weekblad. Thans is hij in gesprek met den Opperlandvoogd over den in wording zijnden R e g e n t e n b o n d. „Wel, heer Tirto", vraagt Zijne Excellentie, „hebt gij ook een exemplaar van de circulaire der Regenten van Japara en Temanggoeng gekregen, welke niet alleen aan de regenten, maar ook aan ontwikkelde inboorlingen is gezonden? En wat is wel uwe meening over de strekking van dien bond?" Waarop schrijver antwoord, dat hij er persoonlijk geen ontvangen heeft, daar men hem zeker niet tot de ontwikkelden rekent. En wat het doel betreft, meent hij in het feit, dat regenten tegen betaling van een contributie van tien gulden gewoon lid en andere personen voor ƒ 2.50 — lét wel — b u i t e n g e w o o n lid kunnen worden, een bewijs te zien, dat deze R e g e n t e n b o n d en B o e d i O e t o m o niet samen zullen kunnen gaan. Dit betreurt hij ten zeerste. En bovendien sporen die twee Regenten hunne collega's tot plichtsverzuim aan, vervolgt hij. Die bond zal toch — zooals in de circulaire staat — zich in het geheel niet met de politiek, noch met den godsdienst bemoeien. En wat schrijft daarentegen artikel 17 der instructie voor de regenten op Java en Madoera, opgenomen in Staatsblad 1867 No. 114B, voor? vraagt hij, waarop hij zelf het volgend antwoord geeft: „De regent is het hoofd van alle mohammedaansche priesters in zijn regentschap. Hij zorgt, dat deze de door het Gouvernement of de gewestelijke hoofden gegeven bevelen niet overtreden en dat niemand zich priester noemt of priesterlijke functiën uitoefent, die daartoe niet bevoegd is." — Het deed schrijver daarom genoegen, dat verscheidene regenten hem hebben geschreven, dat, nu Boedi Oetomo bestaat, het niet meer noodig is, dat zij zich nog eens afzonderlijk onderling aansluiten (bersjarikat). Zij rekenen het als hun plicht om Boedi Oetomo, zooveel zij kunnen, met raad en daad te steunen.

Ten slotte beveelt R. M. Tirto Adisoerjo de uitgifte van twee bladen aan, een het eigenlijk orgaan van den bond, zooals men zich dat op het Javanencongres te Djokjakarta heeft voorgesteld, en

een volkstijdschrift in de javaansche, soendaneesche en maleische talen, zoo mogelijk geïllustreerd. De Regeering zou dit laatste financiëel dienen te steunen met een subsidie. Het Landbouwdepartement zou dan in den vervolge geen brochures in de inlandsche talen geschreven, meer behoeven te laten drukken, ter verspreiding onder de inboorlingen. Hetzelfde doel zou nog beter bereikt worden door die opstellen in het nederlandsch aan de redactie van dit volkstijdschrift te zenden. En de Regeering zou op deze wijze vele kosten uitsparen. Bovendien zou zij dan het corps translateurs kunnen opheffen (de schrijver drukt zich nog sterker uit; hij gebruikt het woord p e r s è t a n = naar den duivel). Niettegenstaande die lieden een groot salaris genieten, vragen zij afzonderlijke betaling voor vertalingen, welke niet tot hunne rechtstreeksche arbeidssfeer behooren, terwijl toch de zekerheid, dat deze vertalingen voor den inboorling verstaanbaar zijn twijfelachtig is. Daarom zou het veel beter zijn om het geld, dat op die manier als het ware weggegooid wordt, aan Boedi Oetomo te geven, ten behoeve van zulk een volkstijdschrift."

Blijkens het in het nummer van 14 Januari j.l. van dit Weekblad overgenomene, is het denkbeeld om t w e e organen te doen uitgeven ook dat van den Regent van Karang-anjar.

Het is te hopen, dat de slotontboezeming van een kundig inlander als R. M. Tirto Adi Soerjo, de aandacht der Regeering moge trekken. Hij staat niet alléén in zijn minder gunstig oordeel over de door europeesche vertolkers in de inlandsche talen overgezette nederlandsche stukken. Zoo werd er destijds o.a. veel geld uitgegeven voor het vertalen van Karel Frederik Holle's populaire geschriften, welke onder den titel van: „De vriend van den landman" het licht zagen.

Werd kortelings door een der Indisch-Nederlandsche bladen melding gemaakt, hoe schrikbarend het aantal nummers van het Staatsblad voor Ned.-Indië van 1908 gestegen is, ook de **Pewarta Soerabaja** vestigt hierop de aandacht harer lezers. Het schijnt, zegt ze spottend, dat de Indische Regeering v e r z o t (asjik) op schrijven is, niets liever doet dan zooveel mogelijk papier en inkt verbruiken! Het Staatsblad van 1908 bereikte het nummer 705! In 1900, 1901, 1902, 1903, 19051 1905 en 1907 was het hoogste nummer respectievelijk 339, 488, 460, 437, 509, 355 en 546. Misschien zal dit jaar het eindnummer nog hooger worden. „A l d o o r m a a r s c h r ij v e n, d a t i s r e g e e r e n!" roept zij aan het slot in het nederlandsch uit.

Het Javaansche blad **Bromartani** bevat een uitvoerig verslag van de huwelijksfeesten van een viertal dochters van den Soesoehoenan van Soerakarta, waaronder ook die van Bendoro Raden Adjeng Retno Poewowo gehuwd met Kangdjeng Pangran Adipati Ario Praboe Soerjo dilogo, Hoofd van het Pakoe-alamsche huis te Djokjakarta.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De **Pewarta Soerabaja** bericht, dat de Jong-chineesche partij (Kèk beng tong) te Singapore een weekblad in de maleische taal uitgeeft, ten doel hebbende om hunne rasgenooten op te hitsen den Hong-té (Keizer) van Tiong Kok (China) vervallen te verklaren en den republikeinschen regeeringsvorm in te voeren. Zooals onzen lezers uit vorige nummers van dit weekblad is gebleken, draagt diezelfde partij op Java dien vorst andere gevoelens toe; bij zijne troonsbestijging riep de maleisch-chineesche pers hem ren „b a n s w é" (= tien duizend jaren, ons: lang zal hij leven!) toe.

De **Perniagaän** schrijft bij de intrede van het chineesche jaar K i J o e (2460) een overzicht over de gebeurtenissen in het afgeloopen jaar B o S i n (2459), betrekking hebbend op China en de chineezen. Ten aanzien van de h o a k i a u w b i n (de chineezen in Nederlandsch-Indië gevestigd), wijst zij op de verschillende vereenigingen van koophandel (s i a n g h w é), welke tot stand zijn gekomen en op de vele scholen, welke door de vereeniging Tiong Hoa Hwe Koan zijn opgericht. Het zenden van tal van chineesche knapen, die de h a k t o n g (scholen) dier vereeniging bezocht hebben, naar Nangking, om daar hunne studiën voort te zetten, heeft den band tusschen de h o a k i a u w b i n en het Vaderland sterker aangehaald. Zooals men uit de berichten van die knapen zelf en ook van personen, die Nangking hebben bezocht, weet, zorgt Z.E. Toan Hong, de onderkoning van Liang kang, zeer goed voor deze leerlingen, nog beter dan hunne ouders hadden durven hopen. De vriendschappelijke betrekkingen tusschen Tiong Kok en Tjo Kok (Nederland) laten niets te wenschen over, dank zij ook den chineeschen gezant in den Haag, Z. E. Liok Tien Siang, een even bekwaam diplomaat als kundig en zachtzinnig mensch. Wij moeten ook niet de bewijzen van liefde vergeten, welke wij van het Nederlandsch Gouvernement mochten ondervinden, zoo vervolgt het blad. Verscheidene europeesche scholen zijn er nu voor chineesche kinderen opgericht. Voorstellen zijn reeds gedaan, om dit aantal nog te vermeerderen. Aan chineesche officieren, effectief dienende en titulaire, aan chineesche leden der Weeskamers en van lokale raden (gemeente, afdeelings en gewestelijke raden) is in criminalibus het forum priviligiatum verleend. Bovendien zijn zij niet meer onderworpen aan de passenregeling. Dit passenstelsel, cauchemar der Tiong Hoa's, en ook nieuwe bepalingen op het wonen in afzonderlijke wijken zijn in de 2e Kamer der Staten-Generaal reeds ter sprake gebracht.

In haar jaaroverzicht maakt de **Ho Po** ook melding van de reis van den 1en Secretaris der chineesche legatie in Nederland, Ong Kong Ki (wiens diplomatieke naam in het mandarijn-chineesch luidt Wang Koeang Ki) door Nederl.-Indië om een onderzoek in te stellen naar den toestand der h o a k i a u w b i n.

Met vreugde deelt de redactie van dit blad mede, dat men spoedig de aanstelling van een chineeschen consul te Kalapa *) (Batavia) kan tegemoet zien.

Omtrent den lust der chineezen tot het aanleeren der nederlandsche taal zegt het blad, dat deze aan het luwen is, om langzamerhand geheel te verdwijnen en plaats te maken voor den lust, om zich met ijver toe te leggen op het Tjing Im of Koan Oa (mandarijn-chineesch).

In navolging van de europeanen hebben ook chineezen bij gelegenheid der jaarwisseling felicitatie-advertentiën in verschillende maleische bladen geplaatst. Opvallend is het, dat zij die hebben gesteld niet alleen in hunne eigene taal (kiong ho sin tjoen lap hok = met het nieuwe jaar zij u eerbiedig gelukgewenscht) en in het maleisch (membri selamet tahoen baroe pada semoewa familie, sobat dan kenalan di Poelo Djawa = nieuwjaarswensch aan alle familieleden, vrienden en bekenden op het eiland Java) maar ook in het engelsch (wishing you a happy new year) of door eenvoudig onder den naam p. f. dan wel met p. f. et p. r. te zetten, doch g e e n e n k e l e in de nederlandsche taal.

In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** beoogt O e ij S i a u w T j o n g de wenschelijkheid om verandering te brengen in het chineesche schrift, dat véél moeilijker is dan het latijnsch letterschrift en het javaansch syllabisch schrift *. De karakterteekens, legt hij uit, zijn eigenlijk afbeeldingen van voorwerpen en begrippen, welke door de woorden worden uitgedrukt. Men kan aan die afbeeldingen de voorwerpen herkennen, zooals men bijv. aan een portret een persoon herkent. Men heeft minstens tien jaren noodig om die teekens te leeren. Zij, die niet vlug van geest zijn, moeten er zelfs meer tijd aan besteden. Vandaar, dat niet alleen in Nederlandsch-Indië, maar ook in China véél personen niet kunnen lezen en schrijven. Die verandering zal niet gemakkelijk gaan. Eerst moest echter de Regeering van China daartoe besluiten.

Volgens een oude legende is het chineesche schrift door een dier, Ki Lin genaamd, van uit den Hemel naar de aarde gebracht", eindigt schrijver.

Ook de **Bintang Soerabaja** spreekt hare afkeuring uit over het bewuste artikel in de J a v a-B o d e, getiteld: „H e t g e l e g e v a a r." Dergelijke artikelen verbreeden de klove, die den blanke van den chinees scheidt Maar gelukkig zijn er ook bladen, die een anderen toon aanslaan. Redacties echter, die den chinees in bescherming nemen, zijn nog zeer schaarsch. De **Bintang Soerabaja** raadt haren lezers aan om kennis te nemen van hetgeen Mr. Thomas tegen het artikel van den heer Kruseman in **Jong Indië** geschreven heeft (in het nummer van 11 Februari j.l. onder de rubriek „Uit de O.-I. Mail" van dit weekblad besproken). Menschen, zooals deze jurist, zegt genoemde Soerabajasche maleisch-chineesche courant aan het slot van zijne bestrijding, komen in Nederl.-Indië zeldzaam voor.

*) De Chineezen noemen de Koninginne van het Oosten steeds bij den naam, dien zij bij de komst der Portugeezen had: *Kalapa* of *Soenda Kalapa*, terwijl de Japanners nog hardnekkig van *Jakatra* spreken.

Van Vreemde Koloniën.

Een Indische dorpstragedie.

Vervolg.

Op dit oogenblik kwam Jasmijn's echtgenoot met eenige dorpelingen haastig aangeloopen, die hem het vreeselijke nieuws hadden overgebracht bij zijn terugkomst uit de naburige stad, waar hij boeken was gaan koopen en andere zaken voor ons gemeenschappelijk gebruik. Toen hij den betooverden cirkel naderde, werd hem beduid op een afstand te blijven, en onmiddellijk daarop viel de oude man, naar ik toen meende, in een flauwte op den grond. Ik had echter geen tijd op hem te letten, want de oude Rama riep mij toe: „Laat haar handen geen oogenblik los, mijnheer, en hoor goed, wat ik u nu ga zeggen. Kijk haar in het gelaat en wend uw oogen niet van haar af." Hij begon toen weer water uit den koperen pot op het gelaat der levenlooze te sprenkelen, en zijn geheele lichaam wrong en kromde zich, terwijl hij zacht voor zich zong. Vele woorden waren volkomen onverstaanbaar voor mij, maar eens of tweemaal ving ik de woorden op: „Een leven voor een leven." Plotseling voelde ik een siddering door mijn heele lichaam gaan en het scheen mij toe, of ik den dag niet meer van den nacht kon onderscheiden. Ik hield de oogen vast op het gelaat van het meisje gericht en zou, geloof ik, ook wanneer ik dit zou hebben gewild, hare handen niet los hebben kunnen laten. Het was of een macht, grooter dan de mijne, zich van mij had meester gemaakt, of ik het bewustzijn geheel verloren had. Ik wist niet, of ik dood was of levend. Hoe lang dat duurde, weet ik niet, maar ik werd tot mijzelven teruggeroepen door Rama's stem: „Gauw, mijnheer, spreek tot haar en houd niet op voor zij u antwoord geeft." Ik vroeg haar, hoe het haar ging. Haar lippen bewogen zich, maar haar oogen bleven nog gesloten, en haar lichaam gaf geen teeken van leven of warmte. Eindelijk sprak ze en vertelde weer, dat een slang haar gebeten had, terwijl ze bloemen plukte voor de kinderen. Ik was verbijsterd, maar Rama sprak me weer toe: „Spreek, mijnheer, houd niet op." Ik ging toen voort met spreken en deed haar verschillende vragen, waarop ze mij onmiddellijk het goede antwoord gaf. Ik vroeg haar, of ze ook haar lievelingscouplet van een stukje, dat ik haar wel eens had voorgezongen, wilde weergeven, en ook nu weer voldeed ze daaraan.

Nauwelijks had ze het laatste woord van het couplet uitgesproken, toen zij hevig van het hoofd tot de voeten begon te beven. Haar beweging was zoo sterk, dat ik een oogenblik dacht haar handen niet langer vast te kunnen houden, maar ik drukte die vast in de mijne en zachtkens opende ze de oogen en keek in de mijne. Haar polsen begonnen weer te slaan, en ik voelde, dat de warmte weer in hare handen terugkeerde. Rama's stem klonk me nu weer in de ooren: „Pak haar op, mijnheer, en draag haar in zee. Doop haar van het hoofd tot den hals in het water. Neem haar dan mee naar uw huis, tot ik bij u kom. Vrees niets."

Ik deed wat mij gezegd was en liep tot mijn middel in het water. Toen doopte ik het meisje zachtkens in het water, totdat dit haar kin bereikte, terwijl haar lang, weelderig haar zich over het water uitspreidde. Nauwelijks had het water haren hals bereikt, toen ze haar oogen geheel opende en blijkbaar het besef had van alles om haar heen. Haar oogen zochten de mijne, zij sloeg de armen om mijn hals, toen ik haar aan mijn borst drukte om haar op te beuren. Haar kleederen sloten zich om haar en gaven vormen en ledematen te zien, zooals de goden zich die slechts kunnen droomen. Hetzelfde instinct, dat bij de aartsmoeder van het menschelijk ras opkwam toen de kennis van het groote levensmysterie haar in Eden's tuin werd onthuld, doortintelde nu elk zenuw-centrum van het lichaam, dat hulpeloos in mijn armen rustte. Een kleine, zachte hand kroop van mijn hals naar mijn oogen, en zoo droeg ik, na aan mijn hart, haar, die door geheimzinnige middelen uit den dood was herrezen.

Toen ik zoo goed als ik dat kon voor haar gezorgd had en gezien had, dat ze rustig in slaap was gevallen, haastte ik mij te vragen hoe Jasmijn's echtgenoot het maakte. Bij zijn huis gekomen vond ik daar Rama, die mij met de beteekenisvolle woorden begroette: „Een leven voor een leven. De oude man moet morgen bij het aanbreken van den dag worden verbrand. Vrede zij zijne asch. Zoo wil het lot."

Een lesje.

Aan de D é p ê c h e C o l o n i a l e wordt uit Hanoi het volgende geschreven:

Onder de velerlei oorzaken, die sedert geruimen tijd er toe hebben bijgedragen om onder de inlandsche bevolking den eerbied voor het gezag te verzwakken, waaruit de onrustige toestand in Tongkin voortsproot, behoort in de eerste plaats te worden genoemd de toenemende verantwoordelijkheid, welke men zoowel den districts- en onder-districtshoofden als den dorpsnotabelen op de schouders lastte.

In plaats van zich te houden aan de oude wet-

ten en gebruiken, welke de verantwoordelijkheid dier lieden beperkte tot de eigen fouten, is het Fransche bestuur er op uit geweest, om de inlandsche autoriteiten in de dorpen en districten een aantal verplichtingen op te leggen, onder bedreiging van zware straffen, gesteld op niet-nakoming daarvan. Het heeft van die lieden zijne verantwoordelijke medewerkers gemaakt en hun de zwaarste straffen opgelegd voor wat men eenvoudige tekortkomingen zou kunnen noemen, meestentijds daarin bestaande, dat zij niet hadden weten te voorkomen, wat ze noch hadden kunnen voorzien, noch weten.

Men is er dientengevolge in geslaagd, den inboorling geleidelijk afkeerig te maken van de vervulling van openbare betrekkingen en hem een heilige vrees in te boezemen voor zoodanige vervulling, terwijl deze daarentegen te voren als een eer werd aangemerkt en gezocht. Men heeft toen in Tongkin de herhaling gezien van wat in Cochin-China reeds was waargenomen. De oude ambtenaren, die door hunne maatschappelijke positie de hoedanigheden in zich vereenigden, welke hun aanspraken verleenden in de oogen hunner landgenooten om dezen bij het bestuur te vertegenwoordigen, lieten, evenals de werkelijke notabelen, zich niet meer vinden voor de door hen bekleede functiën. Deze werden de prooi van intriguanten, die zelven minderwaardig, die functiën bij de bevolking in discrediet brachten en dientengevolge oorzaak zijn geweest, dat veel van den eerbied der bevolking voor het gezag verloren ging. De bevolking, ziende, dat het gezag vertegenwoordigd was door weinig aanbevelenswaardige en weinig geziene lieden, geraakte er aan ontwend om aan het gezag de achting en de gehoorzaamheid te bewijzen, die zij gewoon was daarvoor aan den dag te leggen. Dientengevolge werd een atmosfeer in het leven geroepen, die niet bevorderlijk was aan de vorderingen van ons optreden en van onzen invloed.

De maatregelen, door den heer Klobuwkowsky getroffen, dadelijk na de aanvaarding van het bestuur over de kolonie, en zijne geheele politiek ten opzichte van de inboorlingen hebben gelukkigerwijze aan dien gevaarlijken geest paal en perk gesteld. In dit opzicht heeft de ontbinding der oude Kamer van advies en dezer vervanging door eene bijzondere commissie reeds tot goede uitkomsten geleid. De vorm, gegeven aan de beraadslagingen dier commissie, ook hare samenstelling hebben de inboorlingen overtuigd, dat wij weder wilden terugkeeren tot de gezonde overleveringen van het verleden en aan de uitverkorenen des volks het prestige en het gezag hergeven, die van hunne functiën eereposten maakten, welke slechts voor de waardigsten konden zijn weggelegd. Door tusschen hen en de ambtenaren der verschillende diensten de gewestelijke bestuurshoofden te plaatsen, die hun vertrouwen hebben en weten wat men redelijkerwijze van hen kan verlangen, heeft de gouverneur-generaal tevens den wil getoond, om hen te onttrekken aan de plagerijen en de buitengewone verantwoordelijkheid, die hen afkeerig hadden gemaakt van hunne functiën.

De Belgische koloniale tentoonstelling.

De op het bezit van den Congo beluste lieden in Engeland, zooals Morel, zijn in den laatsten tijd bezig de groote trom te roeren en zetten alles op haren en snaren om de Engelsche regeering te bewegen tot een optreden, dat op de annexatie van den Congo zou moeten uitloopen. Het zal echter wel niet zoo'n gangetje gaan, als onlangs een medestander van Morel, een zekere dominée Campbell, voorstelde, nl. om kort en goed de Belgen gewapenderhand uit den Congo te verjagen.

De Belgische regeering heeft dan ook maar reeds de noodige beschikkingen gemaakt voor de in 1910 te houden koloniale tentoonstelling en bepaald, dat deze te Tervueren zal worden ondergebracht.

Daar bevinden zich reeds verschillende voorwerpen, die zullen worden tentoongesteld, terwijl in de koloniale gebouwen aldaar ruimte in overvloed aanwezig is, om er alles wat uit Afrika zal komen onder te brengen, zonder groote kosten.

Men rekent op die wijze een som van 300000 francs uit te sparen, een sommetje, dat de minister van koloniën, Renkin, meent niet over den balk te mogen gooien.

Eene attractie van de Belgische koloniale tentoonstelling zullen de cinematografische voorstellingen uitmaken, welke het leven in den Congo in beeld zullen weergeven — het leven der inboorlingen, de inzameling van caoutchouc, het leven in het veld, het schoolwezen, het leven van den soldaat, kortom alles wat den Belgen een duidelijk denkbeeld kan geven van de toestanden in den Congo.

Een vijftigjarig jubileum.

Den 17den dezer was het vijftig jaar geleden dat de Fransche admiraal Rigault de Genouilly de citadel van Saigon stormenderhand innam, zonder dat toen evenwel iemand er aan dacht, dat zulks de oorsprong zou zijn van de duurzame vestiging van het Fransch gezag in Achter-Indië.

Het was niet voor de eerste maal, dat de Franschen in die streek optraden, zij het dan ook niet, dat zij te voren tot zoo krasse maatregelen hun toevlucht namen.

In 1786 betoogde bisschop Pignault de Behaine aan het hof van Lodewijk XVI de wenschelijkheid eener tusschenkomst om Gia Long op den troon van Annam te herstellen. Maar toen Gia Long was gestorven, sloten zijne opvolgers Annam voor de Europeanen en waren dezen van 1830 tot 1858 aan vervolgingen blootgesteld, hetgeen zoo nu en dan de tusschenkomst van Fransche oorlogsschepen noodig maakte. In 1855 zond Napoleon III een gevolmachtigde, den heer de Montigny, naar het Annamsche hof, om er een handelstractaat te onderteekenen, en in Cochin-China en Kambodja te protesteeren tegen den moord, op zendelingen aldaar gepleegd. De zending van de Montigny faalde, en in 1857 ontving admiraal Rigault de Genouilly last om een vlootbetooging te houden. Den 31en Augustus 1857 verscheen hij voor Toerane met zijn met 2000 koppen bemande schepen.

Toerane was toentertijd de meest bekende haven in die streken, vandaar dat die plaats en niet Saigon werd gekozen voor de betooging.

Te Toerane geland zijnde, moest hij naar Saigon oprukkend, zich wegens de geringe macht, waarover hij beschikte, bepalen tot het afweren van de aanvallen der Annamieten, die zich hem in den weg stelden, maar de cholera, die onder de troepen uitbrak, dwong hem te trachten door een flinken slag het pleit te winnen. Hij besloot tot den aanval op Saigon, gesteund door het vuur zijner schepen, die de forten in puin legden, waarop de citadel den 17en Februari 1859 door zijne troepen werd genomen.

Genoodzaakt nu naar Toerane terug te keeren, verbrandde Genouilly de citadel van Saigon. Toerane werd bezet gehouden door een garnizoen van 3 compagnieën infanterie.

Den 1en November 1859 nam admiraal Page het bevel van Genouilly over, en diens eerste zorg was om Toerane op te geven, teneinde zich des te sterker te Saigon te kunnen vestigen. Van dit tijdstip, Maart 1860, af, begon de verovering van het land, en den 5en Juni 1862 teekende admiraal Bonard een verdrag met Tu Duc, waarbij deze de provinciën Saigon, Bien Hoa en Mytho aan Frankrijk afstond.

Weldra gevoelde de keizer van Annam spijt over dien afstand, en hij zond gezanten naar het hof van Napoleon III, teneinde te verkrijgen, dat deze de drie afgestane provinciën weer aan Annam zou teruggeven tegen betaling eener schadeloosstelling. In Frankrijk, waar het met de financiën niet al te best stond, wegens de expeditiën naar China en Mexico en den oorlog met Italië, had men daar wel ooren naar.

Het gezantschap werd door Napoleon III ontvangen, aan wien daarop het voorstel werd gedaan, dat Frankrijk in het bezit zou blijven van de steden Saigon en Mytho en het schiereiland Kaap Saint Jacques, maar de ongelegen terreinen weder aan Annam zou teruggeven, tegen betaling door Annam van een bedrag van 100 millioen francs.

In 1864 liep in Frankrijk reeds het gerucht, dat Cochin-China zou worden ontruimd. Hiertegen werd door de kolonisten geprotesteerd en een officier van de marine, Rieunier, verspreidde op groote schaal brochures, waarin hij uiteenzette, dat de verdediging van heel Cochin-China niet moeilijker was dan die van de drie genoemde plaatsen.

Hierdoor werd de publieke opinie bewerkt, en uit het antwoord van den minister van marine op een interpellatie van den afgevaardigde Aubaret bleek, dat de regeering er nog niet aan dacht om Cochin-China te ontruimen.

In 1865 kwam evenwel Aubaret, toenmaals consul te Bangkok, met een ontwerp-verdrag voor den dag, dat nagenoeg hetzelfde was als dat, wat het gezantschap van Annam had voorgesteld. Van Annamsche zijde werden toen evenwel zooveel tegenwerpingen gemaakt, dat Napoleon III verklaarde, zich aan het contract te houden, dat admiraal Bonard gesloten had.

Waren de afgezanten van Annam toen wat coulanter geweest, waarschijnlijk zou op het oogenblik niet de Fransche vlag over een groot gedeelte van Achter-Indië waaien.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Weekblad voor Indië. No. 38.

Neemt de Nederlandsche pers een in 't oog vallende gereserveerde houding aan bij de loopende geruchten omtrent de wisseling van verschedene hooge bestuursfunctiën in Indië, de Indische geeft vrijwel onomwonden hare meening ten deze te kennen; ook het Weekblad voor Indië laat zich niet onbetuigd. Onder het opschrift: Storm op Zee in de Indische ambtenarij schrijft de heer R. B(roersma) een stukje, lang niet malsch. Na eene verzekering, dat het niet de Pers is, welke die wisselingen uitdenkt en haar eigene ficties de wereld inzendt, doch veeleer de deelnemers zelf aan het rumoerig spel van „storm op zee", die alvast te kennen geven, op welken zetel zij het liefst zullen losgaan, zegt de schrijver o. m.: „De vertooning is wezenlijk komisch, maar strekt niet tot verhooging van onzen eerbied voor den Indischen regeeringskring. Familiebetrekking, vriendschap, vrouwenschoon zijn de waardevolle factoren in de vervulling van vacatures... De camaraderie, die men tegen wil en dank in de Indische benoemingen ziet, fnuikt het prestige der hooge ambtenarij. En hoe schaamteloozer het toegaat bij „storm op zee" en bij wisseling van geringeren omvang, des te duidelijker is het symptoon van bederf, dat het Staatsgezag heeft aangetast."

„Onder het tegenwoordige regime kan het voorkomen, dat de heer Swart, voor bevordering in zijn militaire carrière ongeschikt verklaard, langs een anderen weg in een veilige haven wordt thuisgebracht en, creatuur van den landvoogd, voor het gouverneurschap in Atjeh wordt geprepareerd. Met den heer Colijn kunnen ook wonderen gebeuren; men noemde hem als een aanstaanden directeur B. B., terwijl het ook mogelijk geacht werd, dat hij den heer Van Heutsz naar Europa zal vergezellen. En Christoffel wordt genoemd als toekomstig resident in de Buitenbezittingen! De man, wiens verdienste het is, dat hij onvermoeid is in de guerilla, een woudlooper, een spoorzoeker, achter de tafel der staatsbladen en antecedenten!"

„Hoever het gaan kan, weet men uit tal van benoemingen; de gunstige afloop van het Atjeh-debat heeft de heeren de vreugd en den moed naar het hoofd doen stijgen, en vooraan is niets meer onmogelijk."

Ook het Weekblad van Indië wijdt een In memoriam aan den heer J. E. Tehupeiory bij diens portret. De schrijver, blijkbaar een inlandsch arts, evenals zoovelen voor hem, de uitstekende hoedanigheden en groote gaven van den overledene opsommende, vermeldt daarbij eene bijzonderheid welke aan ons en wellicht velen onzer lezers onbekend was, nl.: „Ook zou hij (T.) pittige stukken in het Hollandsch hebben geschreven; o.a. werd ons door zijn onderwijzer, J. E. Tuijll Schuitenmaker, medegedeeld, dat er vroeger een stuk van hem onder den titel: „De strijd om het bestaan" in een der dagbladen verschenen was, en dat in zoo goed Nederlandsch werd geschreven, dat de genoemde oud-onderwijzer hem schertsend 9/8 Hollander noemde."

Verder bevat dit Nr. 39 een artikel (met plaat) over De Atjehsche Muziekvereeniging te Oelëe Lheuë, waarvan de westersche muziek makende leden bestaan uit ontwikkelde en gegoede Atjehers uit den omtrek van Oeleë Lheuë. Men behoeft dus blijkbaar, van Atjeh hoorende, niet steeds onwillekeurig te denken aan „klewangs, tjintjangen, fluitende kogels (ook muziek) en andere kippevel veroorzakende eigendommelijkheden van dit schoone, doch zeer geteisterde, steeds bepaficieerde en bekrantartikelde hoekje land." De jonge vereeniging, waarvan de heer A. B. C. Theurenet directeur is, heeft volgens den schrijver reeds goede vorderingen gemaakt, en „de strandbewoners van Oeleë Lheuë hebben menigmaal op de slepende tonen van een wals gezweefd over den stroeven vloer van de societeitszaal aldaar, waar de Atjeh Band Taädib Club (zoo heet de vereeniging) hare muzieknummers ten beste geeft."

De heer M. v. Geuns bespreekt vervolgens het werk, maar meer nog den persoon, van Creusesol (Jhr. P. Graafland): Naar de(n) Oost in zeer waardeerende woorden; en eindelijk schrijft een oud-onderwijzeres een studietje over het karakter van Indische kinderen, waaronder zij verstaat alle kinderen van Indische ouders, „zonder in te gaan op den meerderen of minderen graad van Europeesche bloedmenging."

Internationales Archiv für Ethnographie.

De nieuwe aflevering van het Archiv — een tijdschrift onder redactie van Dr. Schmeltz te Leiden

— bevat eenige opstellen, waarop wij gaarne de aandacht vestigen; n.l.: Iets over de wapens uit de Mentawei-verzameling van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, door H. W. Fischer, met afbeeldingen. — Teekeningen op graisteden uit de Minahassa, door C. I. J. Sluyk, met inleiding van Dr. N. Adriani (met afbeeldingen). — Notizen zur Ethnographie, Anthropologie und Urgeschichte der Malayo-Polynesier, von W. von Bulow. — Een „rammelaar" als hulpmiddel bij de vischvangst, door H. W. Fischer. — Voorts eene bespreking van F. P. & A. P. Penard: De menschetende aanbidders der Zonneslang (waarmede bedoeld zijn de Caraïben van Suriname), door C. H. de Goeje. — F. J. P. Sachse: Het eiland Seran en zijn bewoners, door G. W. W. C. Baron van Hoëvell.

Berichten uit Ned. Oost-Indië van den Sint-Claverbond.

Als altijd bevatten de Berichten eenige interessante geïllustreerde artikelen over onze Oost. Pastoor A. Kortenhorst schrijft over de Vormreis van Z. D. H. Monseigneur E. S. Luypen naar het eiland Banka, en behandelt daarbij achtereenvolgens: Blinjoe. De orang lom (een heidensche volksstam, die, getrouw aan de voorvaderlijke zeden, nog niet tot den Islam is overgegaan). Mgr. te midden onzer Chineesche Christenen. De Chineezen en de moderne beschaving. Terugreis: 36 uur in de tandoe. Een praatje over de planten en dieren van Banka. — Pastoor J. Frencken geeft eene beschrijving van Het Tai Poesom-feest der Hindoe-klingen te Medan. — Van de overige bijdragen noemen wij: Brief uit Nita (Flores), door Pr. Rouppe van der Voort. — Uit de bovenlanden van Menado, door Pr. A. Wintjes. — Kijkjes hier en daar, door Pr. J. Kremer.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Januari-afl. bevat de navolgende bijdragen: Weerbaarheidsgedachten. Iets over de guerilla, door A. van Hengelo. — Onze vloot. Een verzoek aan de Volksvertegenwoordiging met toelichtingen. — Op welke wijze is de weerbaarheid van Ned.-Indië tegen een buitenlandschen vijand te verhoogen, door E. Sieburg; de schrijver gaat hierbij van het beginsel uit: Algemeene dienstplicht voor de Europeesche bevolking. — Het Indisch Militair Tijdschrift. — Het Eene noodige, door Daeng Malolo. — Verkeerd ingelicht, door J. L. Pabst. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorgestelde reorganisatie van het Ned.-Indisch leger, door „Guerilla", door M. C. Hoenkamp. — Kritische beschouwingen, door H. A. Kooij. — Opmerking naar aanleiding van het artikel: Veld- of Berg-Artillerie, door A. J. Gooszen. Van alles wat: Opmerkingen van een bataljons-adjudant. — De vorm van de vizierkorrel met het oog op het hedendaagsch gevecht. — Eerbewijzen. — Iets over een „zeer actueel onderwerp", door Daeng Malolo. — Van vreemde legers. — Boekentafel. — Legervraagstukken in de pers.

De Indische Mercuur.

Nummer 7 houdt in: Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Gummi-kalender, door Dr. A. H. Berkhout. — De handelstoestand en industrie te Hongkong in 1908. — De handelstoestand te Shanghai in 1908. — Een adres van het Nederlandsch Instituut van Landbouwkundigen aan de regeering in zake de regeling van het Hooger Landbouwonderwijs voor Nederland en Ned.-Indië. — Een nieuw reglement in het internationaal telegraafverkeer. — Tinwinning op Banka. — Bereiding van Robustakoffie. — Economische toestand van Venezuela. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen: Opneming van het Lawa-gebied voor particulier onderzoek. — Honderd-twintig nieuwe huizen te Weltevreden. — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, enz.

Tijdschrift Bataviasch Genootschap van K. en W.

Afl. 2 van Deel 51 bevat eene beschouwing van den heer J. Knebel, getiteld: Een en ander over Krsna en de Krsna-basreliefs op Java, waarbij zich aansluit eene studie van den heer D. van Hinloopen Labberton: Wat geeft de achterzijde van Candi Kedaton (district Gading, afdeeling Karaksan, residentie Pasuruhan) te zien?

De gelijkertijd verschenen aflevering der N o t u l e n van bovengenoemd genootschap geeft o.m. een Nota omtrent een tocht naar de oud eden te Gedong Sanga en de voornaamste oudheden in het Ambarawasche, door P. V. van Stein Callenfels.

Visscherij-station te Batavia.

Het onlangs verschenen Jaarboek van het Departement van Landbouw te Buitenzorg over 1907 bevat o.m. een hoofdstuk over het visscherijstation te Batavia, door Dr. J. C. Koningsberger, dat ook afzonderlijk is uitgegeven. Wij ontleenen er het navolgende aan:

De belangrijkste gebeurtenis was het in dienst stellen van het stoomschip „Gier", dat onder commando staat van den ten behoeve van het visscherij-onderzoek bij het Landbouw-departement gedetacheerden luitenant ter zee 2e klasse A. M. van Roosendaal, die vroeger ook aan het overeenkomstige Noordzee-onderzoek verbonden is geweest. Het schip, een gewezen hoppersbarge, werd op de Marine-werf te Soerabaja voor het visscherij-onderzoek verbouwd. Wat netten en instrumenten betreft werd voor de eigenlijke vischvangst gebruik gemaakt van een Hollandsche boomkor, een inlandsch pajangnet, een paar fuiken en verschillende soorten van vischlijnen. Daar de verbouwing meer tijd kostte dan verwacht was, kwam de „Gier" eerst den 21 Sept. 1907 te Tandjong Priok aan. In het resteerende deel van het jaar werden vijf kortere en langere tochten in de Java-zee gemaakt. Hoofddoel van de tochten was het nemen van proeven met de boomkor, teneinde te onderzoeken of deze, in den archipel nog niet gebruikte wijze van visschen, praktische resultaten zou kunnen opleveren. Daar het onderzoek zich nog niet over de geheele Java-zee heeft uitgestrekt en bovendien ook in andere jaargetijden dient te worden voortgezet, kunnen nog geen definitieve resultaten worden vermeld. De tot nu toe genomen experimenten wijzen er op, dat d e J a v a - Z e e a a n p l a t v i s s c h e n n i e t r i j k i s. Voorloopig is alleen van de Straat van Madoera meer heil van deze visscherij te verwachten. Wat den bodem der Java-Zee betreft, die is op vele plaatsen, waar hij uit modder en zand bestaa, ongeschikt voor de trawlvisscherij; de zuivere zandgrond is te sterk begroeid met sponzen en polypen, de modder te zacht, waardoor het net er te diep inzinkt, terwijl de gedeelten, die met een vette klei bedekt zijn, gemeden moeten worden, daar deze klei, die niet door de mazen gaat, het net zeer bezwaart en gevaar voor scheuren oplevert.

Naast deze proeven met de boomkor werd steeds met andere netten gevischt en werden hydrographische waarnemingen verricht. Met de pajang werden een paar experimenten genomen op den 4en tocht, die tevens belangrijke gegevens omtrent de lajangvisscherij door inlanders van Rembang en Madoera aan 't licht bracht.

De lajang, gatel of kaben is een visch, die in grootte en gedaante veel overeenkomst vertoont met den haring en in de maanden Sept.—Dec. in groote hoeveelheden zich vertoont langs de noordkust van Rembang, Soerabaja en Madoera. De visscherij geschiedt op de gebruikelijke wijze met een pajang met tendah. De lajang komt niet dicht onder den wal, zoodat de visschers vrij verre tochten moeten ondernemen. Een eigenaardige gewoonte bij dit visschen is in de afd. Bangkalan in gebruik. De gevangen visch wordt nl. reeds op zee aan opkoopers van de hand gedaan. De opkooperspraauwen (prahoe ngadang) zoeken de visschers — die 8 dagen op zee blijven — op en brengen de gekochte visch direct naar den wal, meestal zonder hem te conserveeren, zoodat deze in den regel in vrij treurigen toestand aankomt.

(Wordt vervolgd.)

Ten slotte maken wij melding van een opstel in het **Bulletin de la Société Belge d'Etudes Coloniales** van Februari, getiteld: La formation des fonctionnaires coloniaux à l'étranger, door Vicomte O. de Spoelbergh, waarbij ook de opleiding van Ned.-Indische bestuursambtenaren ter sprake wordt gebracht, zoomede de **Ned.-Indische bestuursacademie**, „une école de perfectionnement pour les fonctionnaires supérieurs des Indes néerlandaises."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l i j k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 27 Januari '09.
Het Bat. Nieuwsblad idem.
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië idem.
De Sumatrapost t/m 28 Januari '09.
Het Soer. Handelsblad t/m 26 Januari '09.
Delicourant t/m 26 Januari '09.
Sumatrabode t/m 22 Januari '09.
De Padanger t/m 22 Januari '09.
Nieuwe Surinaamsche Courant t/m 28 Jan. '09.
Suriname, Kol. N. en A. blad t/m 29 Jan. '09.
De Javasche Courant No. 5 en 6.
N.-I. Effectenblad No. 4.
De Banier No. 4.
Neerlandia No. 2.
Exportblad No. 758.
Damesweekblad voor Indië no. 27.
De Stem v. Indië No. 3.
Bandera Wolanda No. 26.
Weekblad voor Indië No. 37 en 38.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb., 18 Febr. '09.
Orgaan der Vereen. tot bevord. v/d Krijgswetenschap en 2 afl. '09.
't Onderwijs No. 3.
Cultura, Febr.-afl.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 22 Jan. 1909. No. 6.

Dit No. bevat een Besluit, waarbij bepaald wordt dat de exploitatie van pandhuizen door het Gouvernement in eigen beheer wordt genomen I. met ingang van 1 April 1909 in de residente Cheribon; II. met ingang van 1 October 1909 in de residentie Kediri, met uitzondering van het district Kertosomo, afdeeling Berbek.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den machinist 1e kl. bij het Mijnwezen op Banka E. F. Saillay.

Belast: met de waarneming van landbouw-adviseur bij het Dep. van Landbouw, G. Tielenius Kruijthoff en W. de Wijs.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Directeur van Gouv. bedrijven W. H. D. de Jongh en H. W. J. Veldhuis.

Benoemd: tot assistent bij het Dep. van Landb. C. A. Backer; tot commies te Semarang H. J. Kerrebijn; tot adjunct-afdeelingschef bij het Dep. van Landbouw Dr. P. N. van Kampen; tot 3en commies bij 's Lands kas te Soerabaja P. M. Cohen; tot landbouw-adviseur voor het gewest Atjeh en Onderh. J. H. Heijl; tot deurwaarder bij den Raad van Justitie te Makassar W. C. Coutrier.

Toegelaten: tot uitoefening in N.-I. van de geneeskundige praktijk enz., J. D. Samallo, gewezen Inlandsch arts.

Benoemd: tot opnemer bij het boschwezen in N.-I., G. W. Wiegers.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den majoor der artillerie J. F. Baerveldt.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapitein der Inf. E. M. Carpentier Alting.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapitein S. H. Schutstal van Woudenberg.

Bevorderd: tot luitenant-kolonel bij het korps barisan te Soemenep, de majoor van dit korps Raden Ario Tjitro Koesoemo.

Uit de Javasche Courant van 26 Jan. 1909. No. 7.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan den adjunct-houtvester 1e kl. L. A. van de Ven; wegens ziekte idem aan den onderwijzer 2e kl. J. H. Verduijn de Boer.

Ontslagen: op verzoek eervol, de kantoorchef bij den post- en tel. dienst J. C. de Crooy; de inspecteur van het inlandsch onderwijs D. Vooren; de klerk bij de S. S. op Java F. G. A. Bailly.

Bevorderd: tot adsp. ingenieur F. H. de Freitag, A. L. Bakhuis, J. A. Verhoog en J. R. van Alphen; tot lid van den gewestelijken raad van Bantam, Souw Kay Lian; tot lid van den Raad van Justitie te Semarang, Mr. J. L. T. Rhemrev; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. J. C. Ph. Loeff; tot idem te Makassar Mr. M. F. Onnen; tot ambtenaar 3e kl. bij de in- en uitvoerrechten, J. D. A. C. Stumpf en V. W. Ploegman; tot idem 4e kl. W. Ran; J. R. Wilkens, J. F. Oudorp Kortebrant, F. Mekern, J. W. van der Sluijs en J. van Duijn; tot 1en commies bij de Alg. Rekenkamer, W. S. Rawaroe; tot 2en id. Th. S. Reynhart, J. W. Isaaks en J. L. Moll; tot 3en idem, G. J. F. Pereira, S. A. van der Groen en G. B. Heitinga; tot wedono van Kwanjar (Madoera), Mas Wongsowidjojo; tot 3en deurwaarder bij den Raad van Justitie te Batavia, C. C. L. de Adelhart Toorop.

Toegelaten: tot uitoefening der geneeskundige praktijk in N.-I., enz., Raden Mohamad Saleh Mangkoepradja, gewezen dokter-djawa.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte één jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der cavalerie J. A. F. Mörzer Kruijns.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapt. der inf. J. Willems; de off. van gezondh. der 2e klas Dr. A. G. R. Menzel.

Benoemd: tot plaatselijk adjudant te Semarang de 2e luit. W. Weijerman.

Geplaatst: te Atjeh en Onderh. de 1e luit. G. J. A. van Eck.

Overgeplaatst: bij het 12e bat. de 1e luit. J. A. van Helsdingen; bij het 2e bat. de 2e luit. J. D. A. van Gunster; bij het 3e bat. de 1e luit. J. M. Nolen; naar de Zuider- en Oosterafd. van Borneo de 2e luit. F. Masthoff; naar Palembang de 2e luit. P. B. J. van Hille; naar Malang de kapt. L. S. Visscher; bij het 1e depôt-bat. de kapt. R. de Bruijn; naar Soerabaja de kapt. W. R. Winter.

Verleend: wegens langdurigen dienst 1 jaar verlof naar Europa aan den havenmeester te Tjilatjap A. J. van Hemert.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het S.S. „Oranje", gezagvoerder J. Versteegh, vertrokken van Batavia 28 Jan. 1909 en aangekomen te Genua 20 Februari 1909.

Dr. J. Wöller, echtgenoote en 2 kinderen; W. F. Stoltenhoff en echtgenoote; G. A. Möller en echtgenoote; J. F. Dijkstra; Th. H. J. de Josselin de Jongh; J. J. F. Pino; J. R. Kok; H. Oesterbol; A. J. van der Horst; R. Pitius; M. D. L. Artz; Mejuffrouw N. L. H. van Exter; A. S. Fransse v. d. Putte en echtgenoote; C. L. E. Gebhards; M. J. Goote; R. M. v. d. Elst; J. Graaff, echtgenoote en 2 kinderen; H. Christoffel; J. J. A. van Eupen; E. E. W. G. Schröder; C. van den Berg; G. Lorijn; J. Wessel; J. v. d. Ham; J. H. Henning; P. J. Grims; T. Kuiper; J. M. Schetfer; K. Westerbeek; L. W. den Boef, benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Passagiers van het S.S. „Prins Willem II", gezagvoerder J. W. v. Slooten, van Amsterdam naar West-Indië op den 19en Februari 1909.

W. Zelle, echtgenoote en 1 kind; S. Zeldenrust; Eerw. Pater G. Wortelboer; Eerw. Pater J. Mols; Eerw. Frater J. Terpoorter; Eerw. Frater A. van Hal; F. Pietermaat.

Passagierslijst van het S.S. „Grotius", gezagvoerder P. Ouwehand, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 20 Februari a.s.

G. J. L. Beckman Lapré, echtgenoote en 2 kinderen; W. Pi H. van Zutphen; J. H. Goossens en echtgenoote; G. J. van Rysinge, echtgenoote en 2 kinderen; W. Baljet en echtgenoote; P. N. Swanenburgh; Mr. H. H. Kemink; J. A. Schot; Mejuffrouw L. Ch. Thieme; H. Rietveld, echtgenoote en 3 kinderen; Mr. W. A. van Emden Jr. en echtgenoote; J. E. Honcoop; T. Meyering en echtgenoote; Dr. H. G. Brockmann; Mevrouw W. Synja; W. K. van Hensbergen; A. Honig, echtgenoote en kind; E. Middelberg, echtgenoote en 2 kinderen; Mejuffrouw G. J. C. van Enst; Mejuffrouw G. L. Feekes; A. P. de Vaynes van Brakell Buijs; J. A. Valken en echtgenoote; G. J. v. Stipriaan Luiscius, echtgenoote en mej. A. v. 't Groenewout; J. K. H. Sax; F. C. Bogaardt; A. van Dijck; J. W. H. van Lookeren; A. J. ten Brink; A. Voets en echtgenoote; Mejuffrouw C. Steensma; J. B. Leon en echtgenoote; Mr. H. G. Nederburgh; G. C. Kuneman en echtgenoote; J. Baas; H. Sunier; H. W. Snepvangers, echtgenoote en 2 kinderen; G. F. Gonsalves, echtgenoote en 3 kinderen; L. M. Burg; W. M. Visser; J. E. C. Vincent en echtgenoote; B. Th. M. Opdam en echtgenoote; W. H. Draayer; W. Stokhuyzen; Ch. L. F. Renaud en echtgenoote; J. Bom; H. W. F. Otto; C. Spoon; J. W. Koek; G. J. Bakker; J. P. van der Meulen; Mejuffrouw J. E. Tabernal; Mevr. J. Spoor; G. Kokxhoorn en ecgtgenoote; K. F. M. Umland; D. Honig; A. P. Honcoop; G. Wiersma, echtgenoote en 2 kinderen; L. van Ketwich en echtgenoote en kind; L. Faber; M. J. Feekes; R. van Doorn; A. E. Mathéron; A. A. de Ruuk, echtgenoote en 2 kinderen en Mejuffrouw Jansen; A. C. Yssel de Schepper; R. de Boer; P. E. A. Visser; A. J. Schalkwijk en echtgenoote; A. A. L. M. v. d. Broecke; Jhr. G. M. v. d. Wijck; W. Lubberts; L. C. B. Vogelzang; W. C. Nieboer; Mejuffrouw J. Driessen en kind v. Mevr. Crooy; B. Braat M. C.zn en echtgenoote; Mevrouw J. Schuttevaer; H. E. A. Raasveldt; H. de Vries; H. Oostenbroek; J. W. L. Dietz; H. R. Gongh; F. H. van Steensel van der Aa; K. F. H. Dahmen; D. W. Westrik; A. Bryan en echtgenoote, benevens een detachement Suppletietroepen.